

Pospíšil, Ivo

Etnodialogy jako podstatný aspekt dnešního pohledu na kulturu

Opera Slavica. 2012, vol. 22, iss. 4, pp. 55-56

ISSN 1211-7676 (print); ISSN 2336-4459 (online)

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/125604>

Access Date: 19. 02. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

Isačenko) a řada dalších. Nejrozsáhlejší je korespondence s přáteli V. Šmilauerem a B. Rybou. Velký podíl na lingvisticky zaměřené korespondenci mají pisatelé z jednotlivých slovanských zemí, polští (A. Brückner, T. Lehr-Splawiński, S. Urbańczyk), ruští (O. N. Trubačov, S. B. Bernštejn, B. Unbegaun), ukrajinští (J. B. Rudnyč'kyj, B. A. Larin), slovinští (F. Bezlaj), bulharští (K. Mirčev). Z význačných zahraničních představitelů indoeuropeistiky zmiňme A. Debrunnera, H. Kronassera a zejména baltisty E. Fraenkela, V. Mažiulise, J. Safarewicze; z německých, švýcarských a rakouských pak R. Aitzetmüllera, H. H. Bielfeldta, K. Gabku, H. Bräuera, E. Stelziga).

Machkova korespondence však obsahuje i řadu dopisů vědeckých pracovníků v oborech jiných, s jazykovědou příbuzných. Z humanitních oborů sem patří především archeologie, zastoupená našimi i zahraničními odborníky (M. Buchvaldek, J. Skutil, W. Kóčka), z národopisných, vlastivědných a folkloristických pracovníků jsou to A. Václavík i jiní, pracovníci regionálních nebo lokálních muzeí a pracovišť. Okrajovou část tvoří dopisy s historiky (V. Husa), právníky (H. Bulín, F. Čáda) a literárními historiky, teoretiky a editory (V. Černý, A. Grund, A. Škarka, J. Vilikovský).

Machkův mimořádný zájem o názvy rostlin a hub vedl k četným kontaktům s přírodovědci (V. Jiráskem, J. Dostálem a J. Podpěrou a německým botanikem H. Marzellem. Za zmínku stojí kontakt s americkým vědcem R. G. Wassonem, považovaným za zakladatele oboru etnomykologie. Další skupinu dopisovatelů tvoří dotazy, popřípadě komentáře laických zájemců k etymologii různých výrazů, často čtenářů Naší řeči, která čtenáře k podobným dotazům přímo vyzývala, a Machkovy odpovědi. Jistá část korespondence spadá do období Machkova proděkanátu na filozofické fakultě (1952–1954) a týká se různých administrativních, zejména personálních záležitostí.

O poznámkách k aktuálnosti vydané korespondence Václava Machka píše jeden z editorů – Vít Boček v revui *Universitas* 2/2012 na s. 65.

V závěru je třeba vyjádřit editorům korespondence i jejich četným spolupracovníkům ještě jednou díky za zásadnou edici, podstatným způsobem přispívající k studiu vědeckého odkazu Václava Machka.

Stanislav Žaža

Etnodialogy jako podstatný aspekt dnešního pohledu na kulturu

Этнодиалоги. Альманах. 1 (34). Центр национального образования «Этносфера», Москва 2011.

Není to nic tak převratně nového, tedy různé odrůdy etnologie a etnografie, jako jsou etnolingvistika a etnokulturologie; mělo by se také začít mluvit o etnoliterární vědě, nicméně jde skutečně o celou sféru kultury, o její etnický aspekt, často podceňovaný, výjimečně přeceňovaný. Na stránkách www.etnosfera.ru lze najít různé materiály související s problematikou tohoto almanachu.

Úvodem několik autorů (Jurij Gorjačev, Taťana Baklanovová, Marina Martynovová a Viktorija Leděněvovová) píše o důležitosti etnokulturního vzdělávání v přispěvcích k jeho modernizaci, o multikulturní výchově a o „úniku mozků“, tedy o tom, že do zahra-

ničí odcházejí v podstatě jen vysoce vzdělaní Rusové – v tom je ovšem spatřováno velké nebezpečí.

Podstatnou část almanachu tvoří příspěvky o ruštině ve světě. Po době určitých útlumů přichází, jak známo, na konci 90. let 20. století opět vzestup tohoto jazyka, jenž si vyžaduje i nové metodiky. Jedním z problémů je zachování ruštiny v dalších generacích emigrantů (tím se asi u nás zabývá málokdo – teoreticky i prakticky – a je to mnohem akutnější než u nacionálně smýšlejících velkých národů). Najdeme tu studie o ruštině v rodinách emigrantů v anglicky mluvících zemích, o ruských periodikách v zahraničí, o spolupráci emigrantů v západní Evropě, o ruských školách ve Švýcarsku, o rusko-židovské emigraci do Izraele, o Rusech v Kanadě, ve Švédsku; specifickou součástí almanachu představuje situace ruštiny v bývalých sovětských republikách (Moldova, Azerbajdžán), najdeme tu i partii o výuce ruštiny na Slovensku, o českém prostoru absolutně nic. Zajímavý je výklad o recepci literární klasiky (např. studie Galiny Děmidovové *Понятен ли язык Пушкина современным студентам?*).

Další oddíl je věnován praxi etnokulturního vzdělávání, jež je součástí mezinárodních kateder UNESCO: ukazuje se, že alespoň základní vhled do etnokulturní oblasti by měl mít vlastně každý učitel, ale i jiní. V Rusku je to o to důležitější, neboť i Ruská federace, stejně jako Ruská říše a SSSR, byly multinacionální a multikulturní velmoci. Problémy s ruštinou nejsou jen v prostředí ruských emigrantů ve světě, ale také přímo v různých neruských národních prostředích Ruské federace (Jakuti, Romové, Tataři).

Je pravda, že problém etnokulturního vzdělávání nemusí být dnes pocítován tak akutně jako v Rusku – vzhledem k společenské praxi, ale ve velmi blízké budoucnosti to bude – pokud už teď není – problém klíčový. Sama etnokulturologie nám však podstatné problémy nevyřeší bez politických rozhodnutí a jasného a reálného vymezení hranic tematických okruhů, patrně již bez použití falešné pozitivní diskriminace. *Alea iacta est*: etnokulturologie sice nemá rozhodovací pravomoci, ale může politice dodávat expertní materiál – pokud o něj bude zájem.

Ivo Pospíšil

Pospíšil, I. – Šaur, J. a kolektiv: Sorabistika – metodologie, zkušenosti a budoucí směřování. Masarykova univerzita, Brno 2011, 96 s. ISBN 978-80-210-5686-2

Život národního společenství Lužických Srbů, které je od raného středověku spjato s českým státem, je právě v českém prostoru pozorně sledován. Zájem o lužickou srbštinu a problematika Lužice vůbec má u nás hluboké kořeny a v novějších dějinách se datuje již od dob národního obrození. Všeobecně známá je úloha, kterou sehrál Lužický seminář v Praze při záchraně a rozvoji lužickosrbského národa. V té době byl zájem o tuto problematiku záležitostí nejen několika jedinců, ale širší kulturní veřejnosti. Ještě za období naší první republiky se obavy o osud Lužice v souvislosti s nastupujícím fašismem projevily pořádáním velkých prolužických demonstrací na konci 30. let 20. století. Situace se podstatně změnila po druhé světové válce vznikem NDR. I když situace nebyla ideální a byla značně jiná, než se oficiálně hlásalo, přesto alespoň základní práva Lužických Srbů jako menšinového národa byla úředně garantována. Po znovusjednocení Německa se vysoké politické kruhy začaly touto problematikou zabývat.